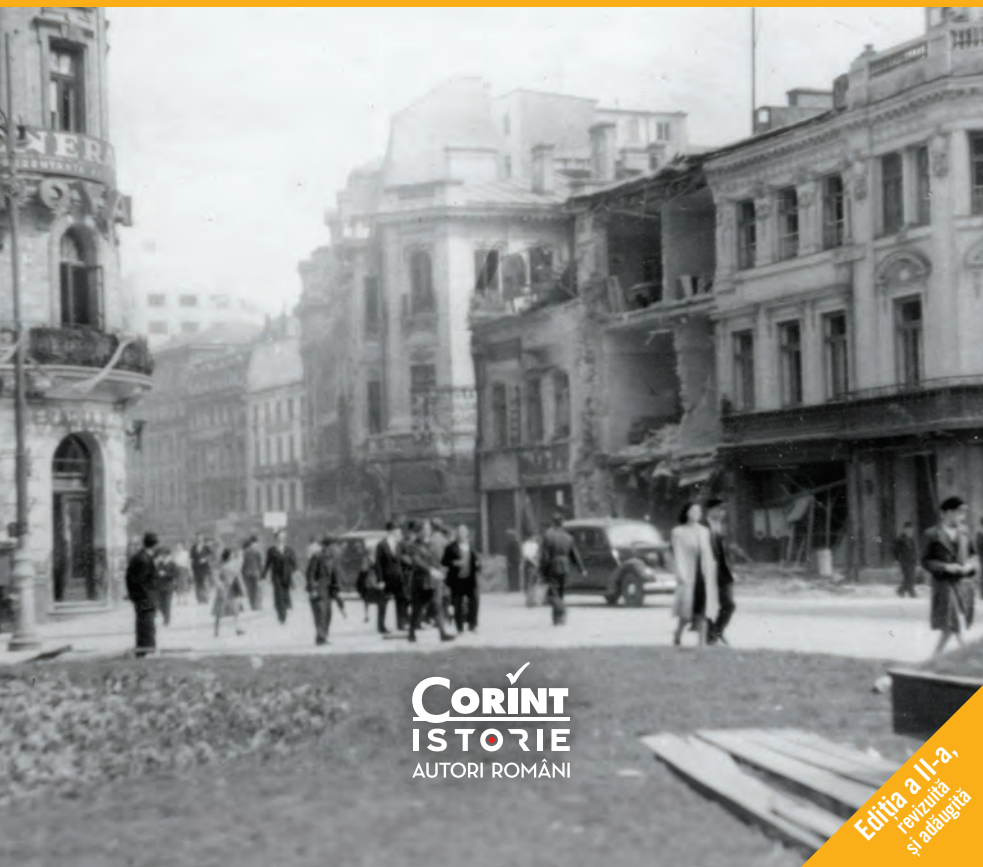

BUCUREȘTIUL SUB BOMBARDAMENTE (1941–1944)

Alexandru Armă

CORINT
ISTORIE
AUTORI ROMĂNI

Ediția a II-a,
revizuită
și actualizată

Alexandru Armă

BUCUREȘTIUL
SUB
BOMBARDAMENTE
(1941–1944)

Ediția a II-a, revizuită și adăugită

Prefață de Manuel Stănescu

CORINT
ISTORIE
AUTORI ROMÂNI
—2024—

*7 mai 1944: Un alt
bombardament groaznic*

În 7 mai, la aproximativ zece ore de la atacul nocturn britanic, Forța 15 Aeriană a declanșat un al treilea raid consecutiv asupra României, având ca obiectiv tot Bucureștiul. Flota aeriană americană era impresionantă, fiind formată din aproximativ 500 de bombardiere B-24 și B-17, escortate de 200 de avioane de vânătoare P-38 și P-51. Atacatorii sperau să dea o lovitură fatală instalațiilor feroviare din nordul Capitalei, repuse parțial în funcțiune după ultimul atac.

Formațiile americane, zburând în valuri succesive, au pătruns în spațiul aerian al României între Svinița și Bistrețu, începând cu ora 10.00. Riposta a aparținut celor 75 de avioane de vânătoare românești și 64 germane, dar și bateriilor artileriei antiaeriene care apărau Bucureștiul. La Grupul 1 Vânătoare, cele 16 avioane IAR-81 disponibile în acea zi au decolat la ora 10.13, cu misiunea de a angaja inamicul la sud-vest de București. Contactul a fost luat în careul TN 7 (zona Jilava), efectuând trei atacuri succesive asupra primului și celui de-al doilea val de bombardiere. S-a tras în plin în mai multe avioane inamice, însă singurul rezultat notabil

a fost obținut de căpitanul av. Constantin Georgescu, care a avariat un cvadrimotor B-17 *Flying Fortress*¹.

Piloții din Grupul 2 Vânătoare, care au decolat cu 22 de avioane IAR-81, au obținut două victorii sigure – prin adju-tanții aviatori Eugen Taflan și Vasile Ioniță – și două pro-babile, având în schimb doi răniți și patru avioane proprii avariate. Cei din Grupul 6, care s-au ridicat la ora 10.15 cu alte 29 de avioane IAR-81C, au angajat lupta cu americanii în jurul Capitalei și au fost creditați cu două victorii sigure și una probabilă, fără a avea nicio pierdere². Tot două victo-rii a raportat și aviația germană, care l-a pierdut în luptă pe subofițerul Richard Grafmüller, căzut la vest de București³.

În confruntările aeriene purtate în jurul Capitalei, avi-ația americană a pierdut trei avioane *Liberator* (două din Grupul 454 și unul din Grupul 461), iar un avion P-38 *Lightning* din Grupul 14 Vânătoare nu s-a mai întors la bază. Vânătoarea americană a revendicat în schimb 18 vic-torii aeriene, mult peste pierderile suferite de aeronautica română și germană în acea zi. O parte dintre acestea erau, conform rapoartelor Forței 15 Aeriene, avioane IAR-80 întâlnite de piloții americani lângă București.

Martoră și a acestui bombardament, medicul Marta Trancu-Rainer nota:

La 7 mai s-a început bombardamentul cu bombe in-cendiare. Ardea din patru părți. Pe casa noastră au căzut trei bombe incendiare și Iosif [medicul Francisc Iosif

¹ AMNR, Fond 5476, dosar 1029, f. 158.

² Dan Antoniu, George Cicoș, *op. cit.*, pp. 190–191.

³ Jean Louis Roba, Eric Moombeek, *op. cit.*, p. 54.

Rainer, soțul autoarei – n.n.] s-a suit din subsol în po-dișcă și le-a stins. [...] Alături, la dl Spahy, ardea totul. Aproape toată mobila de la primul etaj a fost mistuită. Mi se rupea inima când vedeam că nu puteam da un ajutor. Pompierii n-au fost găsiți, furtunul nostru nu ajungea, scară așa înaltă nu aveam, lumea striga din toate părțile; [...] Bombele explodau la intervale, iar în grădina noastră au căzut 21 de bombe... Ardeau liliecii, ardeau alele, Nu se mai vedea om cu om. [...] În timpul acesta, casa lui Spahy ardea. Aici era o familie de germani, care izbutise să-și scoată mobila. Crezând că incendiul e stins, au dus mobila înapoi în casă; peste puțin timp incendiul a izbucnit din nou și mobila a ars toată, în afară de câteva geamantane aduse la noi. În subsol la noi a venit să se adăpostească și o vecină germană de aproape 80 de ani. [...] După ce am lăsat casa la dispoziția familiei germane de alături, rămasă pe drumuri, am plecat spre Floreasca. Fum, flăcări și explozii ne-au întovărășit. Lumea înnebunită fugea pe străzi cu legăturica din ceea ce putuse salva ori stătea pe marginea trotuarului¹.

Despre același bombardament, Petre C. Georgescu-Delafraș consemna succint: „7 Mai 1944 – Bucureștiul a fost atacat cu bombe explosive și incendiare, în plină zi. Se văd, înspre șoseaua Bonaparte, multe incendii”.²

Cu toată intervenția forțelor de apărare româno-germană, avioanele americane au atacat succesiv Bucureștiul, în mai multe valuri, între orele 10.50–12.00. Au fost lovite zonele Chitila, Grivița, Giulești, Gara de Nord, dar și

¹ Maria Trancu-Rainer, *op. cit.*, pp. 262–263.

² Petre Georgescu-Delafraș, *op. cit.*, p. 165.

o parte din centrul orașului, pe o fâșie cuprinsă aproximativ între râul Dâmbovița și zona bisericii Cașin, având ca limită biserica Sfânta Vineri. Acest bombardament, care se înscrie printre cele mai puternice după cel din 4 aprilie, a provocat moartea a 411 locuitori, rănirea altor 920 și cel mai mare număr de sinistrați de până atunci – 32 162. Au fost distruse sau avariate peste 1 500 de clădiri, printre care: trei școli primare (nr. 27, 28 și 51), patru licee („Barbu Delavrancea”, „Doamna Stanca”, Industrial de fete și „Aurel Vlaicu”), patru spitale (Military, Witting, Spitalul de copii și Macarie), biserica Sfânta Vineri, terasa Cercului Military, Halele și Uzina Grivița, Manufactura de tutun „Belvedere”, Institutul Geografic Military, Inspectoratul General Financiar, Judecătoria din strada Roma, Administrația Reșița, Centrala telefonică „Dacia”, postul de pompieri Cometa, oficiul poștal Bonaparte, Atelierele „Cartea Românească”, Depozitul Central Sanitar și cel al Crucii Roșii, garajele Leonida și Saral, fabricile Lessel, Luther, Saturn. Tot în zonele afectate au fost grav avariate, în mai multe locuri, liniile de electricitate, conductele de apă și legăturile telefonice. În domeniul transporturilor feroviare, au fost lovite mai multe garnituri de tren, dar și liniile București–Chitila și Băneasa–Chitila, podul Grant, Depoul București mărfuri, Halta Regie, Halta Militari și stația București–Triaj. Rețeaua de transport în comun a avut de suferit prin distrugerea a 22 de garnituri de tramvaie, a 38 de remorci, incendierea și avariarea gravă a depourilor Bonaparte și Bucureștii Noi¹.

¹ Col. (r) Gheorghe Florea Creangă-Stoilești, *op. cit.*, p. 495.

Din cauza distrugerilor majore provocate de bombardament, unitățile de apărare pasivă și cele de pompieri din Capitală s-au dovedit insuficiente și au intervenit cu greu, multe dintre căile de acces către incendii și zonele afectate fiind blocate de dărâmături. Pentru completarea forțelor și mijloacelor de intervenție, Comandamentul Apărării Pasive a dispus deplasarea urgentă la București a companiilor de pompieri militari de la Giurgiu, Ploiești, Buzău și a secțiilor de la Roșiori de Vede și Alexandria, plus o companie de demontări și distrugeri de bombe neexplodate din Detașamentul Special de Intervenție de la Galați. La cererea Comandamentului Apărării Pasive au intervenit și cinci companii de pompieri militari din Ploiești trimise de Comandamentul Aero German¹.

După trei zile de bombardamente, care au îndoliat orașul, bucureștenii se întrebau îngroziți cât va mai dura acest calvar. Mulți dintre ei își vedeau familiile împrăștiate, îndoliate, ruinate, și nu aveau nicio speranță că această tragedie va lua sfârșit, cu atât mai mult cu cât presa sau alte mijloace de informare, supuse cenzurii, ascundeau situația dezastruoasă în care se găsea țara.

După aceste atacuri consecutive care zguduiseră orașul la începutul lui mai 1944, Mihail Sebastian nota:

Tot orașul miroase a liliac și fum. Primăvara a izbucnit minunată după o săptămână de ploaie, dar nori groși de fum plutesc deasupra orașului de azi-noapte și de azi-dimineață. În 60 de ore, cinci alarme și două

¹ *Ibidem*, p. 496; vezi și SANIC, Fond PCM – Cab. Mil., dosar 92/1944, f. 443.

bombardamente. Suntem în serie. Vineri, două alarme, dimineața și seara, sâmbătă, la fel astăzi [7 mai 1944 – n.n.] așteptăm acum seara să vedem ce se mai întâmplă. Bombele răzlețe au căzut azi-noapte și prin cartierul nostru – Sfinții Apostoli, Bateriilor –, dar dezastrul e departe de noi. Dinspre gară, dinspre Buzești, dinspre Bonaparte și Ștefan cel Mare vin vești grave. Se pare că străzi întregi sunt în flăcări. Apa, lumina, telefoanele întrerupte în cel puțin jumătate din oraș. (Noi avem încă apă și lumină). Tramvaiele din nou întrerupte. Am ieșit puțin în oraș, dar străzile din centru sunt pustii. Am vrea ca toate acestea să aibă un sens, să ducă la ceva, să nu fie o prea zadarnică suferință¹.

Peste ani, un alt martor, Constantin C. Giurescu, scria despre aceste atacuri aeriene și în cartea sa, *Istoria Bucureștilor*:

Bombardamentele au urmat la intervale mai mari sau mai mici, câteodată foarte apropiate (în luna mai); alternau atacurile din timpul zilei, efectuate de bombardierele americane, cu cele de noapte, ale bombardierelor engleze. Acestea, vopsite în negru și purtând numele de „văduve negre” (black widows), acționau după ce lansaseră în prealabil „strugurii luminoși”, adică ciorchini de rachete purtate de parașute; ei luminau așa de puternic, încât se vedea ca ziua, îngăduind lansarea bombelor pe țintele alese. Spectacolul era înspăimântător, avea ceva apocaliptic. Atacurile erau anunțate, în genere, cam cu 15 minute înainte, în momentul când avioanele, trecând hotarul, se îndreptau spre București; atunci sirenele dădeau „prealarma”: în clipa aceea activitatea

¹ Mihail Sebastian, *op. cit.*, p. 544.

înceta; pietonii începeau să fugă spre adăposturi, automobilele – particulare și ale instituțiilor – se îndreptau în viteză spre bariere, căutând să iasă cât mai repede din oraș. De multe ori șuvoiul de vehicule era încă pe șosea, compact – cazul s-a repetat la gătuirea formată de podul strâmt de peste Colentina –, când sirenele anunțau „alarma”. Atunci, cei care erau aproape de vreun adăpost oarecare – pădurice, pâlc de copaci, casă: adăposturi iluzorii! – alergau într-acolo; ceilalți se așezau la pământ, așteptând să treacă urgia. Erau momentele cele mai penibile; îți dădeai seama că nu poți face nimic, că totul e o chestie de noroc, că viața ta și alor tăi depinde de sfertul de secundă în care a fost apăsat declanșatorul de bombe¹.

În noaptea de 7 spre 8 mai, aviația britanică a lovit din nou Capitala. Aproape de miezul nopții, Centrul de Informații al Brigăzii 3 AA, aflat în Parcul Carol, comunica:

Ora 23.08 – Formațiuni de avioane se semnaleză la Băilești (Dolj); 23.20 – Se dă semnalul de prealarmă; 23.30 – Avioane inamice la Sud de Craiova și Sud Severin cu direcția spre Est; 23.44 – Avioanele inamice trec Oltul cu direcția Est. Se dă alarma la Roșiori de Vede; 23.47 – Avioanele inamice se găsesc la cca 15 km Vest București; 23.50 – Alte avioane sunt semnalate dinspre Sud cu direcția București. Se văd rachete la Sud-Vestul Capitalei; 23.57 – Zgomot de avioane din direcția Vest; 23.58 – S-au lansat rachete cu parașută deasupra centrului și părții de Sud-Vest a Capitalei; 23.59 – Cad bombe în zona Parcul Carol și

¹ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 421.

la Regie; 0.00 – Zgomot de avioane din direcția Est. ACA trage intens; 0.01 – Explosii de bombe în regiunea Atelierelor CF Grivița, Cartierul Văcărești, spatele Regimentului 6 Mihai Viteazul și Parcul Carol; 0.07 – Cad bombe în cartierul Filaret; 0.08 – Cad bombe în regiunea Cișmigiu, str. Izvor (Fabrica Schmidt) și Fabrica Birman; 0.10 – Un val de avioane se semnalează între București și Ploiești. Se văd numeroase rachete în direcția de nord a Capitalei; 0.15 – Câteva explozii de bombe spre Uzina de apă Grozăvești. Se aud zgomote de avioane spre Sudul Capitalei. ACA trage intens; 1.07 – Se ordonă darea semnalului de încetarea alarmei¹.

Internat și mobilizat la pat într-un salon al Sanatoriului Antoniu, după ce fusese grav rănit în urma unei misiuni pe frontul din Moldova, locotenentul av. Sorin Tulea își amintea de bombardamentul din acea noapte:

Singur în cameră! Vizitatorii mei au plecat, iar starea mea de euforie și de „lasă-mă să te las” continua să se amplifice. Astfel că nu m-a impresionat absolut deloc când, pe la ora douăzeci și două, într-o indiferență totală, am auzit cum urlau sirenele de alarmă aeriană ale ACA-ului bucureștean, ultimele ecouri ale acestora estompându-se într-un zgomot puternic de motoare de avioane ce zburau la înălțime. [...] Indiferența mea a fost așa de totală când am auzit și exploziile de bombe ce cădeau nu departe de spital. Una din acestea a căzut chiar în curte, iar suflul de explozie a făcut praf

¹ SANIC, Fond PCM – Cab. Mil., dosar 92/1944, f. 485.

geamurile de la fereastra rezervei în care mă aflam, astfel că cioburile s-au împrăștiat în toată camera, inclusiv în pat, peste mine. [...] După un timp, bombardierele engleze s-au îndepărtat. Într-un târziu s-a deschis și ușa de la cameră și am văzut intrând prima infirmieră. Când a dat ochii cu mine a făcut ochii mari și nu au știut altceva decât să-mi pună o întrebare în valoare de milioane: „Dar ce este cu dumneata aici, domnule? De ce nu ești în adăpost?” Am ridicat din umeri cu indiferență. Ce puteam să-i răspund? Realitatea a fost că atunci când s-a dat alarma, tot spitalul a fost evacuat în adăpostul din subsolul clădirii, în afară de mine, care, fiind la ultimul etaj, am fost uitat, pur și simplu¹.

Conform rapoartelor britanice, atacul a fost executat de 45 de bombardiere de tipul *Wellington*, *Liberator* și *Halifax* aparținând Escadrilelor 40, 70, 104, 142, 178 și 614, care au aruncat asupra obiectivului 52,3 tone de bombe². Dintre avioanele care au lovit Bucureștiul, șapte au fost doborâte pe teritoriul nostru, 23 de aviatori britanici pierzându-și viața, iar alții 12 fiind luați prizonieri de români. Unul dintre cele trei bombardiere B-24 *Liberator* care au acționat în acea noapte aparținea de Escadrila 178 și nu s-a mai întors la bază. Comandantul avionului era locotenentul J.G. Schuurman, un ofițer din Forțele Aeriene Sud-Africane (SAAF). Din echipajul său, numai doi membri au scăpat cu viață, ceilalți cinci pierzându-și viața. Unul dintre supraviețuitori, navigatorul canadian Roy Grier, descrie

¹ Comandor (r.) av. ing. Sorin Tulea, *Amintiri din războaie ne-terminate*, Editura Semne, București, 2003, p. 309.

² Patrick MacDonald, *op. cit.*, p. 113.

momentele dramatice prin care a trecut echipajul său deasupra Bucureștiului, înainte de a fi doborât:

Când ne-am apropiat de obiectivul nostru de la București am observat că era multă agitație în fața noastră. Reflectoarele scrutau cerul, iar tunurile antiaeriene trăgeau de la sol. Avioanele care trebuiau să descopere ținta au coborât mai jos și noi am început să aruncăm bombe. În timp ce intram în zona obiectivului, alții ieșeau. Era clar că vom avea o misiune grea. Urma să avem parte de o primire călduroasă și șansele de a executa un bombardament liniștit erau aproape nule. Probabilitatea de a fi prinși de luminile puternice al reflectoarelor antiaeriene era foarte mare. Odată ce un avion era luminat de reflectoare, era imediat încadrat de tirul artileriei antiaeriene. Proiectilele explodau tot mai aproape, pe măsură ce artileriștii își reglau tirul. Curând, am simțit cum proiectilele explodau cu sunețul lor metalic în jurul nostru. Singurul lucru pe care puteai să-l faci, când erai prins în focul apărării unui obiectiv așa de bine apărat ca acesta, era să execuți un picaj abrupt cu multe viraje pentru a scăpa de luminile reflectoarelor care te urmăreau. Această tactică a funcționat în primele raiduri asupra Atenei, și speram ca va funcționa din nou¹.

Bombardierul pilotat de locotenentul Schuurman a fost doborât de un avion de vânatoare de noapte german și s-a prăbușit în flăcări la 38 km nord-vest de București, lângă comuna Lungulețu, nu departe de aerodromul militar de la Boteni-Titu.

¹ *Ibidem*, p. 126

Impactul emoțional și psihologic al atacurilor aeriene din anii celui de-Al Doilea Război Mondial asupra Bucureștiului este deconstruit la o distanță de 80 de ani de prospețimea mărturiei directe. Documentele de arhivă asigură baza unei realități istorice pe care nu o putem surprinde decât în esența profund umană, contorsionată și lipsită de apărare a martorilor români, americani și englezi care au avut șansa de a scăpa de focul bombardierelor americane și engleze. Moartea miilor de civili nevinovați amplifică o vinovăție difuză, resimțită de aviatorii prizonieri (supuși ei înșiși bombardamentelor propriilor camarazi), uimiți de tratamentul bun și civilizat al românilor. Traumatizați de acțiunile militare ale Aliștilor și vulnerabilizați de apropierea trupelor sovietice, românii au făcut față acestor momente grele cu profesionalism și empatie.

„Am vrut să ieșim prin scara care duce spre Calea Victoriei, dar nu se putea. Căldura care emana de la Floarea-Soarului era atât de mare, încât unii au suferit grave arsuri, numai fiindcă vântul și-a schimbat direcția. Cineva a descuiat o ușă blindată, de incendiu, care dădea spre strada Luterană. Era soare, dar nu se vedea bine. Mult fum cu miros specific (atunci aveam să-l cunosc) și fâșii lungi de funingine. [...] Floarea-Soarelui, hotelul Splendid etc. etc. nu mai existau. [...] Ajungând în Piața Buzești, am văzut o mulțime care se înghesuia în jurul unui obiect pe care nu-l puteam vedea. Împins de o curiozitate morbidă, mă apropiam, când din zidul de oameni a apărut, scos de subțiori, un disperat care urla. Înnebunise de ceea ce văzuse! Cu greu mi-am făcut loc prin mulțimea împietrită de oroare.”

GHEORGHE JURGEA-NEGRILEȘTI

Parteneri media:

**OBSERVATOR
CULTURAL**

Carte recomandată de

Historia